

**ФАСИЛІТАЦІЯ – ПОТУЖНИЙ ІНСТРУМЕНТ
ЗМІСТОВОГО ОНОВЛЕННЯ СПІЛКУВАННЯ З
КОРИСТУВАЧАМИ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ ХНТУСТ**

Бездольна Любов Іванівна, *провідний бібліотекар Наукової бібліотеки Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка.*

У статті розглянута можливість впровадження педагогічної фасилітації в практику роботи бібліотек закладів вищої освіти. Визначена роль та характерні особливості бібліотекаря-фасилітатора. В сучасних умовах особливо важливу роль відіграє вміння бібліотекаря правильно спілкуватися з користувачем, аби повідомити чи полегшити йому доступ до необхідної інформації чи провести своє дозвілля цікаво та пізнавально. Розкриті результати впровадження елементів методів фасилітації у процесі проведення культурно-просвітницьких заходів та практичних занять з основ інформаційної культури.

Ключові слова: бібліотека, фасилітація, педагогічна фасилітація, бібліотекар-фасилітатор, спілкування, культурно-просвітницька робота, діалог, гуманістичні стосунки.

Бібліотеки є тим багатофункціональним навігатором у соціально-комунікаційному просторі закладу вищої освіти, який сприяє становленню та вихованню мислячого й творчого, нової формації майбутнього фахівця, який вміє критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в команді, спілкуватися в багатокультурному середовищі, володіти іншими сучасними вміннями та навчатися впродовж життя.

Отже, сьогодення потребує від бібліотечних фахівців закладів вищої освіти перебувати в активній взаємодії з широким колом осіб, змінювати професійні орієнтири взаємодії бібліотекаря і користувача як рівних партнерів, оптимізації способів бібліотечного обслуговування, побудованих на використанні міжособистісного спілкування, підвищення його продуктивності.

Необхідною умовою формування і розвитку молодого людини є спілкування. Бібліотека закладу вищої освіти є тим своєрідним центром міжкультурної комунікації, який орієнтований в своїй діяльності на багатоманітність потреб і зацікавленість користувачів в інформації, знаннях, спілкуванні з урахуванням різнопланових факторів. Від того наскільки ефективно буде досягнутий людський контакт між учасниками спілкування, тобто між бібліотекарем та користувачем, залежить якісне і позитивне бібліотечне спілкування. Нині характер взаємин «користувач-бібліотекар» – паритетні відносини, що потребують більш високого професіоналізму, найпильнішої уваги та переформатування їх в площину контакту рівноправних партнерів, кожен з яких має власну позицію з визнанням і дотриманням прав одне одного.

Освітня та бібліотечна фахова діяльність мають одне коріння процесів спілкування, яке базується на гуманістичному підході до взаємодії в комунікативних суб'єкт-суб'єктних взаєминах: «викладач-студент», «бібліотекар-користувач». Для того, щоб ефективніше здійснювати гуманістичний підхід у цій взаємодії, бажано керуватися рядом принципів, які покладені в основу гуманістичних концепцій виховання особистості. Це принципи рівності, діалогу, співробітництва. Такий факт вимагає модернізації та поліпшення практики традиційного бібліотечного спілкування, шляхом посилення в ньому діалогічного початку, що в свою чергу є відображенням стану та напрямів розвитку ефективної комунікації.

Вирішення вище вказаних проблем спонукає бібліотечних фахівців закладів вищої освіти пристосуватися до змін шляхом вивчення відкритого в педагогіці і психології явища фасилітації та впровадження його в практику своєї роботи. Педагогічна фасилітація як процес – це полегшення та посилення продуктивності виховання й навчання, розвиток учасників педагогічного процесу за рахунок їхнього стилю спілкування й особливостей особистості педагога та студента. Це визнання студента головною фігурою всього освітнього процесу. Основні завдання фасилітації дають розуміння того, що професійні якості бібліотечних фахівців набувають нового сенсу, розширюється коло завдань для розв'язання яких вони долучаються. А саме, стати фасилітаторами активності в бібліотечному середовищі, фахівцями, хто сприяє, полегшує, допомагає вчитися, знає мету, впливає та володіє високим рівнем культури спілкування.

Отже, головне завдання бібліотекаря-фасилітатора донести до користувача думку про те, що основний результат навчання в ЗВО – це здатність до інтенсивного і грамотного пошуку знання, бо інформація в цифрову епоху розширюється і оновлюється з такою швидкістю, що непохитне затвердження, сформульоване сьогодні напевне зміниться до часу, коли студент збереться його використовувати.

Колектив Наукової бібліотеки (далі НБ) ХНТУСГ долучається до педагогічної фасилітації, щоб користувачі мали певні можливості та переваги у полегшенні вирішення проблем під час навчання, успішному просуванню в потоці навчальної інформації, освоєнні великих за обсягами різноманітної інформації тощо. Фахівці НБ ознайомилися з різними існуючими ресурсними техніками педагогічної фасилітації, але є ті, які частіше використовуються практиками. Наразі ми поділимося досвідом про їх впровадження. Методи фасилітації можуть працювати, як окрема форма групової роботи, а також вони можуть бути і частинкою якогось заходу. Співробітники НБ проводять для першокурсників заняття з основ інформаційної культури. Наприклад, практичні заняття «Електронні ресурси Наукової бібліотеки: пошук та використання» з елементами класичного «Мозкового штурму», одного з найпоширенішого методу

фасилітації, який допомагає сформулювати якомога більше ідей на задане запитання протягом дуже обмеженого періоду часу. Мозковий штурм, як метод, залучає до обговорення всіх присутніх, виявляє нові, незвичайні ідеї, створює безліч варіантів, стимулює синергію в групі, перешкоджає передчасній оцінці ідей. Дискусії, диспути, читацька конференції, круглі столи та інші діалогові форми культурно-просвітницької роботи потребують наразі фасилітації – спеціальних дій, які спонукають студентів бути не пасивними слухачами, а найактивнішими учасниками. У фасилітації фокус зміщується на групу, основним є група, учасники, і ті хто працює, їхні думки, їхні ідеї, а не думка бібліотечного фахівця! Для години спілкування «Простір толерантності – простір співжиття» було обрано метод «круглої методики» – успішної, універсальної, доступної. Вона цінна тим, що об'єднує групу людей. Діалогові форми культурно-просвітницької роботи, живе слово бібліотекаря дають могутній імпульс для розвитку як всіх сфер особистості читача, так і розвитку особистості і творчого потенціалу самого бібліотекаря. Під час заходу, завдяки методу фасилітації «Кругла методика», дії бібліотекарів зближували НБ зі студентством, співпадали з бажанням учасників заходу отримувати інформацію та спілкуватися в незвичайній для них емоційно-насиченій, живій, динамічній формі. У практиці роботи НБ є досвід впровадження елементів найбільш відомого формату – «Світове кафе» («world cafe»). Метод є доречним для напрацювання ідей та активізації пізнавальної активності в процесі обговорення обраної теми. Основна ідея «Світового кафе» полягає в упевненості, що учасники знають рішення проблеми краще, ніж вони передбачають. Тільки в ході довірливого стилю спілкування і співробітництва можна відкрити нові знання.

Фасилітацію використовують відносно до спілкування offline груп, але сучасний стан педагогічної науки та методи фасилітації ефективно адаптують його до online оточення. Гра – цікавий і перспективний вид діяльності, метод фасилітації, який використовують при створенні вебквестів. Вебквест «Українське (козацьке) бароко» – це гра і навчання одночасно, призначений як для групової, так і для індивідуальної роботи, в залежності від студентської аудиторії і форми проведення заняття. Провідна бібліотекарка НБ Перевозник Т. І. та доцентка кафедри культури, спорту та туризму Грабар Н. Г., створюючи цей вебквест для розробки проблемних завдань з дисципліни «Історія української культури», використали елементи гри – відмінного інструменту дослідження та вивчення даної теми. Вебквест «Українське (козацьке) бароко» апробувався на заняттях з історії української культури і отримав позитивні відгуки і від студентів, і від викладачів кафедри.

На нашу думку, фасилітація – це вимога часу, творчість, мистецтво спілкування. Вона має можливість і дає потужний поштовх до позитивних змін в оновленні змістовного бібліотечного спілкування з користувачами НБ, а саме: інтегрувати і залишити «зону комфорту», об'єднати колектив

навколо поставленої мети, якої важко досягти і все таки прийти до неї, тобто створити спільний ґрунт для змін; діалогічний підхід взаємовідносин «бібліотекар-користувач» став визначальним, бо він має рушійну силу в ефективному діалоговому спілкуванні, а саме, уміння бачити і чути іншу людину, уміння на практиці скористатися дієсловами особистісного підходу: «Любити! Розуміти! Приймати! Співчувати! Полегшувати! Допомогати!».

Фасилітація допомагає створити мовне середовище, в якому кожен користувач почуває себе невимушено і здатний до самопізнання, саморозвитку; передбачає полегшену взаємодію під час спільної діяльності користувачів та бібліотекарів; структурувати захід в просторі та часі; активізувати позитивний екологічний (емоційно-психологічний) фон у бібліотеці, оскільки він впливає на працездатність, ефективність роботи відвідувачів.

Нехай кредо кожної бібліотеки закладу вищої освіти стане гасло «Від освіти на все життя до освіти впродовж усього життя!». Якщо ви щось можете зробити або вам здається, що можете – розпочинайте! Успіх приходить до тих, хто його прагне!

FACILITATION - A POWERFUL TOOL OF CONTENTAL UPDATE OF COMMUNICATION WITH USERS OF NB KhNTUA

Bezdolna Lyubov Ivanivna, Leading Librarian of the Scientific Library of the Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture.

Abstract: *The article considers the possibility of introducing pedagogical facilitation in the practice of libraries of higher education institutions. The role and characteristics of the librarian-facilitator are determined. In modern conditions, a particularly important role is played by the librarian's ability to communicate properly with the user to inform or facilitate access to the necessary information or to spend their leisure time interesting and informative. The results of the introduction of elements of facilitation methods in the process of cultural and educational activities and practical classes on the basics of information culture are revealed.*

Key words: *library, facilitation, pedagogical facilitation, librarian-facilitator, communication, cultural and educational work, dialogue, humanistic relations.*

УДК 005.922:025.25-048.67-021.131:025.7/8:027.7:[378/6:62:63(477-25)ХНТУСГ]](045)

РЕКЛАМНИЙ ПРОДУКТ «КНИГА ТИЖНЯ» ЯК ЗАСІБ ВІРТУАЛЬНОЇ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ НОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ДО ФОНДУ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ ХНТУСГ

Григор'єва Ірина Володимирівна, бібліотекар II категорії Наукової бібліотеки Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка